

Adam Kozięń

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

miskozięn@gmail.com

Publicznoprawne aspekty instytucjonalnej pomocy państwa dla przedsiębiorców sektora małych i średnich przedsiębiorstw

Public-law Aspects of the Institutional Public Support for Entrepreneurs of Small and Medium Enterprises Sector

STRESZCZENIE

W niniejszym artykule dokonano analizy źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce (prawo polskie i Unii Europejskiej) pod kątem uregulowań dotyczących instytucjonalnego wsparcia państwa dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Ponadto przedstawiono przegląd form instytucjonalnej pomocy państwa dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw, a także propozycje zmian w aktualnie obowiązującym prawie w Polsce, które przyczyniłyby się do rozwoju tego sektora, ważnego z punktu widzenia polskiej gospodarki.

Słowa kluczowe: działalność gospodarcza; pomoc państwa; sektor małych i średnich przedsiębiorstw

WSTĘP

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw zajmuje kluczową pozycję w polskiej gospodarce, a także w znaczny sposób wpływa na jej rozwój. Według P. Druckera przedsiębiorstwa omawianego sektora są „solą gospodarki rynkowej i bazą demokratycznego porządku społeczno-ekonomicznego”¹. Transformacja ustrojowa w Polsce po 1989 r. umożliwiła dynamiczny rozwój mikro, małych i średnich przedsiębiorstw².

¹ P. Drucker, *Myśli przewodnie Druckera*, Warszawa 2002, s. 475.

² E. Kozięń, *Uwarunkowania rozwoju mikroprzedsiębiorstw*, [w:] *Studia ekonomiczne regionu łódzkiego*, red. M. Matejun, Łódź 2014, s. 75.

Należy jednak podkreślić, że aby ten sektor mógł się rozwijać, konieczne są odpowiednie uregulowania prawne nie tylko na poziomie krajowym, ale także prawodawstwa Unii Europejskiej. W tym zakresie kluczowe są normy prawne należące do prawa administracyjnego oraz publicznego prawa gospodarczego. Ponadto trzeba dodać, że sytuacja mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w porównaniu do pozostałych przedsiębiorstw, jest trudniejsza chociażby z powodu niższego kapitału i obrotów oraz tego, że zazwyczaj przedsiębiorcy rozpoczynający działalność gospodarczą zaliczają się do sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Warto zatem zastanowić się, czy ogólna zasada swobody gospodarczej, wynikająca z art. 20 Konstytucji RP³ i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁴, jest wystarczająca z punktu widzenia sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Wydaje się, że konieczna jest w określonym zakresie instytucjonalna pomoc państwa dla tego sektora. Wynika to m.in. z art. 8 ust. 1 u.s.d.g., w którym ustawodawca stanowi, że organy administracji publicznej powinny wspierać przedsiębiorczość, a szczególnie wspierać mikro, małych i średnich przedsiębiorców⁵. Należy jednakże w tym zakresie wziąć pod uwagę regulacje prawne Unii Europejskiej, które również wyznaczają zakres pomocy państwa dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Celem artykułu jest wskazanie publicznoprawnych uregulowań dotyczących instytucjonalnej pomocy państwa dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, a także konkretnych form instytucjonalnego wsparcia dla omawianego sektora. Prawodawca Unii Europejskiej w rozporządzeniu Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu posługuje się sformułowaniem „małe i średnie przedsiębiorstwa”, chociaż w art. 2 Załącznika I do rozporządzenia definiuje mikro, małe i średnie przedsiębiorstwo⁶. Z kolei polski ustawodawca w ustawie z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej posługuje się terminem „mikro, małych i średnich przedsiębiorców”, natomiast w naukach ekonomicznych funkcjonuje termin „sektor małych i średnich przedsiębiorstw”. W niniejszym artykule terminy te będą używane zamiennie⁷. Należałoby się jednak zastanowić, czy nie powinno się ujednoczyć terminologii i nazywać omawiany sektor sektorem mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 ze zm.).

⁴ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm., dalej jako: u.s.d.g.

⁵ *Ibidem*.

⁶ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz.Urz. UE L 214/3, 09.08.2008).

⁷ W dalszej części artykułu odnośnie do „sektora małych i średnich przedsiębiorstw” będzie używany skrót „sektor MŚP”, zaś „mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa” – „MŚP”.

DEFINICJA PRZEDSIĘBIORCY I PRZEDSIĘBIORSTWA W KONTEKŚCIE SEKTORA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Podstawowa definicja przedsiębiorcy znajduje się w art. 43¹ Kodeksu cywilnego, określającym przedsiębiorcę jako osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną, o której mowa w art. 33¹ § 1 Kodeksu cywilnego (taką, której ustawa przyznaje zdolność prawną), prowadzącą „we własnym imieniu działalność gospodarczą lub zawodową”⁸. Natomiast przedsiębiorstwo, zgodnie z Kodeksem cywilnym, jest definiowane w art. 55¹ jako zorganizowany zespół „składników niematerialnych i materialnych przeznaczonych do prowadzenia działalności gospodarczej”, a następnie w wyżej wymienionym artykule znajduje się katalog otwarty, obejmujący niematerialne i materialne składniki przedsiębiorstwa.

Kolejna definicja przedsiębiorcy znajduje się w art. 4 ust. 1 u.s.d.g., który stanowi, że przedsiębiorca to „osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą”. Ponadto ustawa w art. 4 ust. 2 rozciąga pojęcie przedsiębiorcy na wspólników spółki cywilnej „w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej”.

Ekstensywna definicja przedsiębiorcy znajduje się w art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów⁹, która rozszerza definicję przedsiębiorcy z art. 4 u.s.d.g.¹⁰ Natomiast mniej ekstensywna definicja przedsiębiorcy znajduje się w art. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji¹¹.

W rozporządzeniu Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznającym niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu, w art. 1 Załącznika I znajduje się definicja przedsiębiorstwa,

⁸ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 459 ze zm.).

⁹ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 229 ze zm., dalej jako: u.o.k.k.

¹⁰ Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów rozciąga definicję przedsiębiorcy na „osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej; osobę fizyczną wykonującą zawód we własnym imieniu i na własny rachunek lub prowadzącą działalność w ramach wykonywania takiego zawodu; osobę fizyczną, która posiada kontrolę, w rozumieniu pkt 4 [art. 4 pkt 4 u.o.k.k. – A.K.], nad co najmniej jednym przedsiębiorcą, choćby nie prowadziła działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, jeżeli podejmuje dalsze działania podlegające kontroli koncentracji, o której mowa w art. 13 [u.o.k.k. – A.K.]; związek przedsiębiorców w rozumieniu pkt 2 [art. 4 pkt 2 u.o.k.k. – A.K.], z wyłączeniem przepisów dotyczących koncentracji”.

¹¹ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 419. W rozumieniu ustawy przedsiębiorcami są „osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, które prowadząc, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową, uczestniczą w działalności gospodarczej”.

za które „uważa się podmiot prowadzący działalność gospodarczą bez względu na jego formę prawną” (szczególnie „osoby prowadzące działalność na własny rachunek”, firmy rodzinne, „spółki lub konsorcja prowadzące regularną działalność gospodarczą”).

DEFINICJA MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Definicja mikro, małych i średnich przedsiębiorstw jest zawarta w art. 104–106 u.s.d.g. Jest ona zgodna z art. 2 Załącznika I do rozporządzenia Komisji (WE) nr 800/2008. Zgodnie z art. 104 u.s.d.g. za mikroprzedsiębiorcę może być uznany przedsiębiorca, który:

[...] zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 milionów euro.

Za małego przedsiębiorcę, zgodnie z art. 105 u.s.d.g., może być uznany przedsiębiorca, który odpowiednio zatrudniał mniej niż 50 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto nieprzekraczający 10 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu nie przekroczyły 10 mln euro. Natomiast za średniego przedsiębiorcę na podstawie art. 106 u.s.d.g. może być uznany przedsiębiorca, który odpowiednio zatrudniał mniej niż 250 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto nieprzekraczający 50 mln euro lub sumy aktywów jego bilansu nie przekroczyły 43 mln euro.

EKONOMICZNE CECHY SEKTORA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa w wielu aspektach różnią się od dużych przedsiębiorstw, posiadających także swoją specyfikę¹². Należy zatem ogólnie przedstawić cechy sektora MŚP. Charakteryzuje się on dużym udziałem w polskim PKB oraz zatrudnia dużą liczbę pracowników¹³, przyczyniając się do obniżenia

¹² Zob. *Przedsiębiorczość korporacyjna. Rynek. Strategie. Zarządzanie*, red. I. Czaja, E. Kozień, Warszawa 2014.

¹³ L. Mierzwińska, B. Oleniacz, K. Salamon, *Instytucjonalne wsparcie sektora małych i średnich przedsiębiorstw (na przykładzie regionu krośnieńskiego)*, www.pwsz.krosno.pl/gfx/pwszkrosno/pl/defaultopisy/1155/3/1/10._liliana_mierzwinska_beata_oleniacz_karolina_salamon_instytucjonalne_wsparcie_sektora_msp.pdf [dostęp: 10.03.2018].

bezrobocia oraz rozwoju przedsiębiorczości i gospodarki w Polsce. Należy podkreślić, że szczególnie mikro i małe przedsiębiorstwa charakteryzują się mniej skomplikowaną strukturą zarządzania.

Ponadto, analizując rozwój przedsiębiorstw sektora MŚP ze względu na realizację projektów, można wyszczególnić charakterystyczne cechy poszczególnych faz rozwoju (wstępnej, powstania, wzrostu, dojrzałości)¹⁴ oraz dostrzec odmienne uwarunkowania rozwoju mikroprzedsiębiorstw¹⁵. Jak zauważa E. Kozień, małe i średnie przedsiębiorstwa, chociaż różnią się „specyfiką swojej działalności, poziomem innowacyjności, klientami”, to jednak „na drodze swojego rozwoju napotykają podobne problemy i wyzwania”¹⁶. Przedsiębiorstwa omawianego sektora mogą być szczególnie narażone na różnorodne kryzysy¹⁷, dlatego instytucjonalna pomoc państwa może okazać się konieczna do ich powstania, przetrwania i dalszego rozwoju. Należy też zauważyć, że do sektora MŚP należą w dużej mierze przedsiębiorcy krajowi i przedsiębiorstwa rodzinne¹⁸, co zdecydowanie pozytywnie wpływa na polską gospodarkę.

PUBLICZNOPRAWNE ASPEKTY INSTYTUCJONALNEJ POMOCY PAŃSTWA DLA MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ PRAWA POWSZECHNIE OBOWIĄZUJĄCEGO W POLSCE

Źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce regulują kwestię przyznawania instytucjonalnej pomocy sektorowi MŚP. W związku z tym należy przedstawić najważniejsze uregulowania prawne, z których wynika obowiązek państwa dotyczący wspierania mikro, małych i średnich przedsiębiorców.

¹⁴ E. Kozień, *Analiza rozwoju małych i średnich firm poprzez projekty*, [w:] *Perspektywy rozwoju przedsiębiorczości w warunkach niepewności i ryzyka*, red. M. Matejun, K. Szymańska, Łódź 2013, s. 66–72.

¹⁵ *Eadem*, *Uwarunkowania rozwoju...*, s. 75–84.

¹⁶ *Eadem*, *Zarządzanie rozwojem małej i średniej firmy*, [w:] *Przedsiębiorczość i zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem*, red. J. Targalski, Warszawa 2014, s. 173.

¹⁷ Zob. M. Gorzelany-Dziadkowiec, E. Kozień, *Wpływ kryzysu na rozwój małego przedsiębiorstwa*, „Zeszyty Naukowe. Ekonomia” 2013, nr 908, s. 39–56; E. Kozień, M.S. Kozień, *Wybrane modele fizyki matematycznej w zarządzaniu*, Kraków 2014, s. 46–57.

¹⁸ Zob. E. Kozień, *Analiza firmy rodzinnej na przykładzie NICO Polska sp. z o.o.*, [w:] *Zarządzanie rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw*, red. M. Matejun, S. Lachiewicz, Warszawa 2011, s. 402–404.

1. Pomoc państwa dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw w świetle Konstytucji RP

Wspieranie sektora MŚP jest związane z koncepcją zrównoważonego rozwoju¹⁹, szczególnie w jej aspekcie ekonomicznym²⁰, która odgrywa znaczącą rolę w gałęziach prawa publicznego, a szczególnie w prawie konstytucyjnym i administracyjnym²¹. W art. 5 Konstytucji RP ustrojodawca stanowi, że:

Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Za I. Skrzydło-Niżnik i P. Doboszem można stwierdzić, że „Zasada zrównoważonego rozwoju należy do tzw. norm programowych polskiej Konstytucji”, a także jest zasadą ogólną prawa administracyjnego²². Należy jednakże na gruncie omawianej normy rozważyć, czy zasada zrównoważonego rozwoju odnosi się do wszystkich elementów art. 5 Konstytucji, a więc także do wolności i praw człowieka, do których zalicza się wolność działalności gospodarczej, czy też tylko do ochrony środowiska. Interpretując semantycznie, należy wskazać na koniunkcję „oraz”, co wskazuje na odniesienie zasady zrównoważonego rozwoju do wszystkich elementów art. 5. Podobne interpretacje można dostrzec w doktrynie, m.in. G. Szpor zauważa:

Komentując art. 5 Konstytucji, wskazuje się, że są to postanowienia o charakterze programowym, że kluczowymi celami w koncepcji zrównoważonego rozwoju są dobrobyt, sprawiedliwość i bezpieczeństwo, a ochrona środowiska jest celem drugiego rzędu i środkiem realizacji tych zasadniczych celów, ale równocześnie kierowanie się zasadą zrównoważonego rozwoju związane jest z ostatnim elementem art. 5 – zapewnieniem ochrony środowiska²³.

¹⁹ Zob. I. Skrzydło-Niżnik, P. Dobosz, *Pojęcie zrównoważonego rozwoju w systemie prawa i nauce prawa administracyjnego*, [w:] *Jednostka w demokratycznym państwie prawa*, red. J. Filippek, Bielsko-Biała 2003, s. 614–627; A. Kozień, *Uwarunkowania administracyjnoprawne ekonomicznej koncepcji zrównoważonego rozwoju*, [w:] *Tendencje rozwojowe prawa administracyjnego*, red. E. Kruk, G. Lubeńczuk, T. Drab, Lublin 2017, s. 147–162.

²⁰ J. Adamczyk, T. Nitkiewicz, *Programowanie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw*, Warszawa 2007, s. 16–17.

²¹ W tej kwestii zob. I. Skrzydło-Niżnik, P. Dobosz, *The principle of sustainable development in the light of the Polish constitution and general principles of administrative law*, [w:] *Facing the European Union – Challenges for Polish Law*, Kraków 2004, s. 59–81.

²² I. Skrzydło-Niżnik, P. Dobosz, *Znaczenie zasady zrównoważonego rozwoju dla ochrony dziedzictwa narodowego*, „Międzynarodowe Centrum Kultury. Kraków, Styczeń–Grudzień 2003” 2004, R. 12, s. 25.

²³ Za: *ibidem*.

I. Skrzydło-Niżnik i P. Dobosz formułują koncepcję trzech znaczeń (kwalifikacji) zasady zrównoważonego rozwoju²⁴, B. Banaszak zaś podkreśla, omawiając tę zasadę, „konieczność znajdowania takich rozwiązań technicznych, organizacyjnych, prawnych itp. sprzyjających rozwojowi ekonomicznemu, czy szerzej, cywilizacyjnemu, które pozwala chronić środowisko naturalne”²⁵. Trybunał Konstytucyjny przyjmuje taką samą linię orzecniczą²⁶. Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju pomoc państwa dla sektora MŚP jest zatem dopuszczalna i konieczna.

Kolejnym przepisem konstytucyjnym, z którego można interpretować możliwość państwa wspierania sektora MŚP, jest art. 20, w którym ustrojodawca stanowi, że podstawą „ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej” jest „społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych”. Koncepcja społecznej gospodarki rynkowej²⁷ wywodzi się z koncepcji ordoliberalizmu i równocześnie jest jej uzupełnieniem. Społeczna gospodarka rynkowa powinna łączyć ze sobą wolny rynek ze społeczną równością szans. Można także stwierdzić, że art. 20 Konstytucji RP jest oparty na dwóch filarach wolności gospodarczej i własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych²⁸. Do partnerów społecznych należy zaliczyć również państwo²⁹. Można wobec tego stwierdzić, iż dla zachowania równości szans i ochrony słabszego uczestnika rynku państwo ma prawo, a nawet obowiązek, wsparcia mikro, małych i średnich przedsiębiorstw przez odpowiednie programy i działania.

Na gruncie Konstytucji RP *in concreto* art. 32 ust. 1 należy rozważyć, czy pomoc udzielana przez państwo sektorowi MŚP nie jest sprzeczna z zasadą równości. Trzeba jednakże podkreślić, że pojęcie równości nie ma charakteru bezwzględnego³⁰. Ponadto równość w prawie należy na gruncie Konstytucji RP rozumieć w znaczeniu materialnym. Chodzi w niej o to, aby „znajdujących się w takiej samej lub podobnej sytuacji faktycznej prawo traktowało tak samo lub podobnie, a znajdujących się w odmiennej sytuacji faktycznej prawo traktowało odmiennie”³¹. Należy zauważyć, że sytuacja dużych przedsiębiorstw jest zupełnie odmienna od mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Można postawić tezę, iż na gruncie art. 32 ust. 1 Konstytucji RP pomoc państwa dla sektora MŚP jest zgodna z Konstytucją.

²⁴ *Ibidem*, s. 25–26.

²⁵ B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 74.

²⁶ Orzeczenie TK z dnia 6 czerwca 2006 r., K 23/05, OTK-A 2006, nr 6, poz. 62.

²⁷ Zob. *Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne*, red. H. Gronkiewicz-Waltz, M. Wierzbowski, Warszawa 2015, s. 39–51.

²⁸ *Ibidem*, s. 40–42.

²⁹ *Ibidem*, s. 44.

³⁰ B. Banaszak, *op. cit.*, s. 227.

³¹ *Prawo konstytucyjne RP*, red. P. Sarnecki, Warszawa 2014, s. 157. Zob. szerzej: orzeczenie TK z dnia 9 marca 1988 r., U 7/87, OTK 1988, nr 1, poz. 1.

2. Pomoc państwa dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw w świetle prawa Unii Europejskiej

Jako pierwszy należy wskazać art. 3 ust. 3 zd. 1 i 2 Traktatu o Unii Europejskiej³², który stanowi, że:

Unia ustanawia rynek wewnętrzny. Działa na rzecz trwałego rozwoju Europy, którego podstawą jest zrównoważony wzrost gospodarczy oraz stabilność cen, społeczna gospodarka rynkowa o wysokiej konkurencyjności zmierzająca do pełnego zatrudnienia i postępu społecznego oraz wysoki poziom ochrony i poprawy jakości środowiska. Wspiera postęp naukowo-techniczny.

W tym przepisie należy ponownie podkreślić zasady: zrównoważonego rozwoju, odnoszącej się już *sensu stricto* do gospodarki, a także społecznej gospodarki rynkowej, którą można odnieść do rozważań nad art. 5 i 20 Konstytucji RP.

Kolejnymi ważnymi przepisami prawa Unii Europejskiej są art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej³³ (dawny art. 87 i 88 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską), w których została określona dozwolona pomoc przyznawana przez państwa. *Sensu stricto* brak jest w tych artykułach odniesienia do sektora MŚP, ale do wyjaśnienia tych przepisów, szczególnie w zakresie pomocy dla sektora MŚP, zostało wydane rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008. Należy podkreślić, że zgodnie z art. 107 ust. 1 TFUE wszelka pomoc przyznawana przez państwo nie może naruszać konkurencji³⁴.

Najważniejszym aktem prawnym Unii Europejskiej regulującym kwestie pomocy państwa dla sektora MŚP jest rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych). W rozporządzeniu w art. 2 Załącznika I znajduje się definicja mikro, małego i średniego przedsiębiorstwa. Ponadto w rozporządzeniu określono zakres pomocy państwa dla sektora MŚP, wskazano na szczególne znaczenie działalności badawczo-rozwojowej, innowacyjnej oraz związanej z ochroną środowiska, jak również poruszono następujące kwestie: regionalnej pomocy inwestycyjnej, pomocy na zatrudnienie, pomocy dla nowo utworzonych małych przedsiębiorstw, pomocy inwestycyjnej i na zatrudnienie dla małych i średnich przedsiębiorstw, pomocy na rzecz małych przedsiębiorstw nowo utworzonych przez kobiety, pomocy na ochronę środowiska, pomocy na szybkie przystosowanie MŚP do przyszłych norm wspólnotowych, pomocy na usługi doradcze dla MŚP oraz udział MŚP w targach, pomocy na projekty badawczo-rozwojowe, pomocy na pokrycie kosztów

³² Wersja skonsolidowana, Dz.Urz. UE C 202, 07.06.2016.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Ibidem*.

prawa własności przemysłowej dla MŚP, pomocy dla młodych innowacyjnych przedsiębiorstw, pomocy szkoleniowej. Rozporządzenie określa także intensywność pomocy, progi indywidualnej pomocy, które powodują obowiązek powiadomienia, oraz warunki pomocy inwestycyjnej. Dla prawodawcy Unii Europejskiej kluczowa jest przejrzystość pomocy oraz monitorowanie środków pomocy, realizowane przez odpowiednią dokumentację działań państwa, oraz udostępnienie jej na pisemny wniosek Komisji Europejskiej.

3. Pomoc państwa dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw w świetle źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce o randze ustawowej

Najważniejszą ustawą, regulującą także kwestie związane z mikro, małymi i średnimi przedsiębiorstwami, jest ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Wśród kluczowych przepisów, oprócz art. 104–106 definiujących mikro, małych i średnich przedsiębiorców oraz art. 83 ust. 1 pkt 1–3, który określa możliwy czas kontroli mikro, małych i średnich przedsiębiorców, należy wskazać art. 103 u.s.d.g., który zawiera obowiązek państwa do stwarzania korzystnych warunków dla funkcjonowania i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorców z poszanowaniem zasad równości i konkurencji, szczególnie poprzez inicjowanie zmian stanu prawnego, „wspieranie instytucji umożliwiających finansowanie działalności gospodarczej”, „wyrównywanie warunków wykonywania działalności gospodarczej ze względu na obciążenia publicznoprawne”, dostęp do informacji, doradztwo, szkolenia, „wspieranie instytucji i organizacji działających na rzecz przedsiębiorców”, promowanie współpracy przedsiębiorców. Dokonując analizy tego przepisu, należy podkreślić, że katalog zadań państwa, zawarty w art. 103 u.s.d.g., ma charakter otwarty, zatem państwo może posiadać także inne zadania, wynikające z innych przepisów prawa, oraz samo może formułować inne zadania. Ponadto należy wskazać, iż normy zawarte w tym artykule są normami ogólnymi o charakterze programowym.

Pojawia się zatem pytanie, czy jest to właściwy zabieg ustawodawcy. Wydaje się, że ogólna ustawa, jaką jest ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, powinna zawierać ogólny szkielet prawa w zakresie swobody działalności gospodarczej, natomiast do tej ustawy powinny istnieć ustawy szczegółowe mające postać *lex specialis*. Normy programowe z art. 103 u.s.d.g. są więc właściwym zabiegiem ustawodawcy, lecz w zakresie kwestii związanych z MŚP brakuje unormowań szczegółowych, co trzeba ocenić negatywnie. Ponadto ustawodawca w art. 103 u.s.d.g. stanowi, że państwo powinno stwarzać korzystne warunki dla funkcjonowania i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorców, natomiast nie wspomina o powstaniu tych przedsiębiorstw, w którym to momencie pomoc państwa wydaje się kluczowa, zatem można wskazać w tym przepisie istotne niedopatrzenie ustawodawcy.

Odrębne uregulowania prawne, dotyczące MŚP, znajdują się również w art. 67b ust. 1 pkt 3 lit. h ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa, w którym

ustawodawca stanowi, że: „Organ podatkowy na wniosek podatnika prowadzącego działalność gospodarczą może udzielać ulg w spłacie zobowiązań podatkowych, które stanowią pomoc publiczną na rozwój małych i średnich przedsiębiorstw”³⁵.

FORMY INSTYTUCJONALNEJ POMOCY PAŃSTWA DLA SEKTORA MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Kluczową instytucją dla wsparcia sektora MŚP jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, która została utworzona na mocy ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości³⁶. Do podstawowego zadania Agencji, które w tym przypadku można nazwać jednym z jej celów, należy wspieranie przedsiębiorców, w tym szczególnie mikro, małych i średnich (art. 4 ust. 1 pkt 1). Zgodnie z art. 4 ust. 2a pkt 1–4, które zawierają katalog otwarty przykładowych zadań, Agencja realizuje cel wspierania sektora MŚP przez: badanie roli MŚP w gospodarce; dokonywanie analiz barier prawnych, administracyjnych i ekonomicznych rozwoju MŚP; opracowywanie raportów oraz gromadzenie i udostępnianie informacji dotyczących programów pomocowych. Ponadto, analizując art. 6 ust. 1, można wskazać następujące przykładowe obszary zadań Agencji: doradztwo, szkolenia, seminaria, przedsięwzięcia informacyjne/promocyjne, udzielanie pomocy finansowej, podejmowanie, wspieranie i finansowanie przedsięwzięć w zakresie transferu nowych technologii, wspieranie innowacji. Bardzo ważne jest też prowadzenie rejestru podmiotów zapewniających należyte świadczenie usług doradczych, szkoleniowych, informacyjnych lub finansowych mikro, małym i średnim przedsiębiorcom oraz podmiotom podejmującym działalność gospodarczą o nazwie Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw, a także – w ramach tego rejestru – rejestru podmiotów działających na rzecz innowacyjności o nazwie Krajowa Sieć Innowacji. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości działa lokalnie za pomocą Regionalnych Instytucji Finansujących. Ponadto pomaga sektorowi MŚP w realizowaniu programów z Funduszy Europejskich³⁷.

Mikro, mali i średni przedsiębiorcy mogą uzyskać pomoc także przez programy Funduszy Europejskich. Wśród najważniejszych można wymienić³⁸:

- program Inteligentny Rozwój: skierowany na działalność badawczo-rozwojową, transfer technologii oraz innowacje,

³⁵ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 201 ze zm.

³⁶ T.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 110.

³⁷ Informacje dostępne na stronie internetowej: www.parp.gov.pl [dostęp: 09.03.2018].

³⁸ *Wsparcie dla mikro, małych lub średnich przedsiębiorców*, www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/skorzystaj/wsparcie-dla-mikro-malych-lub-srednich-przedsiębiorców [dostęp: 09.03.2018].

- program Infrastruktura i Środowisko: związany z efektywnością energetyczną oraz odnawialnymi źródłami energii,
- program Wiedza, Edukacja i Rozwój: adresowany do młodych, chcących rozpocząć działalność gospodarczą,
- program Polska Wschodnia: dotyczący platform startowych, innowacyjności i ekspansji zagranicznej,
- programy regionalne: obejmujące dotacje, pożyczki, środki dla start-upów oraz rozwój działalności gospodarczej,
- program Polska Cyfrowa: przekazujący środki na budowę szerokopasmowych sieci internetowych,
- programy Interreg: dotyczące innowacyjności i poprawy zarządzania przedsiębiorstwem.

Wśród innych form pomocy państwa dla sektora MŚP lub instytucji, organizacji oraz programów udzielających tę pomoc, można wymienić następujące: Fundusz Mikro, udzielający pożyczek dla małych przedsiębiorstw; Bank Gospodarstwa Krajowego; Fundusze poręczeń kredytowych, działające w ramach Krajowego Stowarzyszenia Funduszy Poręczeniowych; inkubatory przedsiębiorczości; inkubatory technologiczne; preinkubatory, akademickie inkubatory przedsiębiorczości; dotacje z funduszy strukturalnych; parki technologiczne; centra transferu technologii; centra innowacji; ośrodki szkoleniowo-doradcze, lokalne fundusze pożyczkowe; fundusze poręczeń kredytowych; fundusze kapitału załóżkowego; specjalne strefy ekonomiczne³⁹.

Należy podkreślić, że także jednostki samorządu terytorialnego posiadają liczne możliwości pośredniego wspierania sektora MŚP, m.in. przez rozwój infrastruktury technicznej i informatycznej, wspieranie inwestycji, wspieranie instytucji otoczenia przedsiębiorczości, rozwój zasobów ludzkich oraz wspieranie bezpośrednie przez instrumenty finansowe, prawne, organizacyjne i informacyjno-szkoleniowe⁴⁰.

Formy pomocy państwa dla sektora MŚP można podzielić na instrumenty bezpośrednie oraz pośrednie, w tym np.: rozwój infrastruktury technicznej, informatycznej; wspieranie inwestycji; wspieranie instytucji otoczenia przedsiębiorczości (innowacje, branża informacyjna, usługi konsultacyjno-doradcze); rozwój zasobów ludzkich. Ponadto można wyróżnić instrumenty finansowe (np. kredyty, pożyczki, poręczenia, gwarancje, leasing, dotacje, ulgi podatkowe) oraz niefinansowe (tj. szkoleniowe, doradcze, informacyjne, prawne, organizacyjne)⁴¹.

³⁹ *Ibidem*; *Organizacje wspierające przedsiębiorców*, <http://powroty.gov.pl/-/organizacje-wspierajace-przedsiębiorcow-9795> [dostęp: 09.03.2018].

⁴⁰ M. Matejun, *Regionalne instrumenty wspierania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] *Współpraca małych i średnich przedsiębiorstw w regionie. Budowanie konkurencyjności firm i regionu*, red. A. Adamik, Warszawa 2012, s. 86–91.

⁴¹ *Ibidem*, s. 86–87.

UWAGI *DE LEGE FERENDA* DOTYCZĄCE INSTYTUCJONALNEGO WSPARCIA PAŃSTWA DLA SEKTORA MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Dokonując analizy źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce, które dotyczą mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, można dostrzec brak holistycznego uregulowania systemu instytucjonalnej pomocy państwa dla sektora MŚP. Z jednej strony istnieją liczne możliwości wsparcia, lecz z drugiej przez tę wielość mają one charakter nieuporządkowanego, chaotycznego zbioru form wsparcia. Trzeba podkreślić, że multicentryczność i wielość form wsparcia są właściwie zgodne z zasadą demokratycznego państwa prawnego oraz konstytucyjnych praw i wolności, lecz ich inflacja i nieuporządkowanie mogą utrudniać działania przedsiębiorców i zwiększać ich dezinformację i dezorientację. Rozwiązaniem dla tej sytuacji byłoby utworzenie zintegrowanego systemu publicznoprawnych form wsparcia państwa dla sektora MŚP, oczywiście z zachowaniem multicentryczności form wsparcia, podobnie jak to wygląda w Niemczech, gdzie istnieje system wsparcia sektora MŚP na poziomie federalnym i regionalnym⁴².

Kolejną kwestią jest brak skonkretyzowania zadań państwa w zakresie wspierania i umożliwiania rozwoju mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom w ustawach szczegółowych, zwłaszcza że ustawa o swobodzie działalności gospodarczej posługuje się normami ogólnymi o charakterze programowym. Szczególny brak takich uregulowań można dostrzec w ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych⁴³, a także w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁴⁴, ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym⁴⁵, ustawie z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa⁴⁶ oraz ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym⁴⁷. Należy podkreślić, iż powinno się dążyć do zwiększenia roli jednostek samorządu terytorialnego we wspomaganiu sektora MŚP, ponieważ jednostki samorządu terytorialnego mają lepsze rozeznanie w sprawach potrzeb lokalnych przedsiębiorców i posiadają odpowiednie instrumenty (jak chociażby uchwalanie planów zagospodarowania przestrzennego, które powinny umożliwiać rozwój sektora MŚP). Ponadto powinno się umożliwić mikro, małym i średnim przedsiębiorcom posiadanie lokalizacji prowadzenia działalności gospodarczej w korzystnych miejscach. Dla przykładu

⁴² Zob. B. Brocka-Palacz, *Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw w Niemczech*, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-5315265e-7298-4989-a0b3-228908859c0c/c/Zeszyty-naukowe-35_2014.177-191.pdf [dostęp: 10.03.2018].

⁴³ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1579 ze zm.

⁴⁴ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1875 ze zm.

⁴⁵ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1868 ze zm.

⁴⁶ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 2096 ze zm.

⁴⁷ T.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1073 ze zm.

można wskazać, iż coraz częściej w historycznych i zabytkowych centrach polskich miast, szczególnie dużych, pojawiają się duże sieci handlowe oraz duże przedsiębiorstwa, co jest skutkiem wysokich czynszów. Właśnie w historycznych i zabytkowych centrach miast powinno się umożliwić zakładanie działalności gospodarczej mikro, małym i średnim przedsiębiorcom, co także powinno wpłynąć pozytywnie na wygląd historycznych centrów miast i ochronę autentyczności oraz integralności miejsc zabytkowych. Zatem w ustawach, dotyczących jednostek samorządu terytorialnego, należałoby dodać zadanie wspierania i umożliwiania rozwoju mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom.

Z racji prawodawstwa Unii Europejskiej oraz Funduszy Europejskich, które w dużej mierze preferują wzrost innowacyjności, należałoby szczególnie dbać i wspierać rozwój przedsiębiorstw o profilu high-tech, co również szczególnie pozytywnie wpłynęłoby na rozwój polskiej gospodarki, a także w tym zakresie na współpracę ze szkołami wyższymi. Odpowiednie uregulowania prawne, dotyczące współpracy szkół wyższych z otoczeniem społeczno-gospodarczym, powinny się znaleźć w nowej ustawie o szkolnictwie wyższym⁴⁸. Dodatkowo w ustawie o swobodzie działalności gospodarczej lub ustawach samorządowych mogłyby się znaleźć zapisy o szczególnym wsparciu dla innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

Obecnie w prawodawstwie polskim i unijnym łączy się mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa w jeden sektor MŚP. Wydaje się jednak, że konieczne są odmienne uregulowania prawne, szczególnie dotyczące instytucjonalnego wsparcia państwa mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, ponieważ istnieje duża różnica pomiędzy mikroprzedsiębiorstwem, które może być prowadzone w ramach jednoosobowej działalności gospodarczej, i średnim przedsiębiorstwem, które może zatrudniać nawet 250 pracowników i obracać zdecydowanie większym kapitałem. Warto się zastanowić nad tym, czy klasyfikacja mikro, małych i średnich przedsiębiorców nie powinna uwzględniać oraz być oparta na różnicach w poszczególnych branżach, tak jak wcześniej było to uregulowane w Niemczech, ponieważ także w zakresie instytucjonalnego wsparcia państwa dla omawianych przedsiębiorców można dostrzec wyraźne różnice pomiędzy przedsiębiorstwami (np. innowacyjnymi i budowlanymi a piekarniami lub cukierniami). Jest to uwaga pod adresem prawodawstwa UE, ponieważ to w omawianym rozporządzeniu Komisji (WE) nr 800/2008 znajduje się definicja mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, do której muszą się stosować wszystkie państwa członkowskie Unii.

⁴⁸ *Plus ratio quam vis consuetudinis. Reforma nauki i akademii w Ustawie 2.0*, red. A. Radwan, Kraków 2017, s. 235–267.

KRYTYCZNA OCENA PROJEKTU USTAWY – PRAWO PRZEDSIĘBIORCÓW⁴⁹ POD WZGLĘDEM UREGULOWAŃ DOTYCZĄCYCH MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORCÓW

W projekcie ustawy dużym mankamentem jest brak odrębnego rozdziału dotyczącego mikro, małych i średnich przedsiębiorców. W art. 7 pkt 1–3 projektu znajdują się definicje legalne tożsame z art. 104–106 u.s.d.g., także art. 54 ust. 1 pkt 1–3 (dotyczące czasu kontroli odpowiednio u mikro, małych i średnich przedsiębiorców) jest taki sam, jak w art. 83 ust. 1 pkt 1–3 u.s.d.g. Z ważnych kwestii nowością jest art. 68, który stanowi, że jeżeli ustawa miałaby wpływ na mikro, małych i średnich przedsiębiorców, to Rada Ministrów ogranicza obciążenia publicznoprawne lub uzasadnia brak możliwości zastosowania takich ograniczeń. Jednak przepis ten może być w zasadzie martwy, ponieważ jeżeli Rada Ministrów nie będzie chciała ograniczyć obciążeń publicznoprawnych, to po prostu to uzasadni bez żadnych konsekwencji. Kolejną ważną nowością jest art. 72, który stanowi, że Rada Ministrów, określając zasady pomiaru kosztów regulacyjnych, powinna kierować się koniecznością ograniczenia obciążeń publicznoprawnych dla mikro, małych i średnich przedsiębiorców.

Generalnie należy uznać ten projekt za niewystarczający dla sektora MŚP i nierealizujący postulatów przedstawionych w niniejszym artykule. Ponadto likwidacja rozdziału dotyczącego mikro, małych i średnich przedsiębiorców może być szkodliwym zabiegiem dla sektora MŚP, chyba że kwestie związane z omawianym sektorem zostaną właściwie uregulowane w ustawach szczegółowych.

PODSUMOWANIE

Reasumując, należy stwierdzić, że sytuacja mikro, małych i średnich przedsiębiorców, szczególnie w aspekcie instytucjonalnego wsparcia dla sektora MŚP, wymaga uporządkowania i wprowadzenia pewnych zmian. W artykule dokonano analizy aktów prawnych – źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce – pod kątem unormowań związanych z instytucjonalnym wsparciem państwa dla sektora MŚP. Ponadto przedstawiono przegląd form tego wsparcia oraz zaproponowano uwagi *de lege ferenda* dotyczące omawianego sektora. Należy podkreślić, że zarówno akty prawa polskiego, na czele z Konstytucją RP, jak i akty prawa UE – źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce – zawierają uregulowania, które pozwalają na pomoc państwa dla sektora MŚP.

⁴⁹ Informacje dostępne na stronie: www.mr.gov.pl/media/29159/projekt_ustawy_Prawo_przedsiębiorcow.pdf [dostęp: 04.05.2017].

Rozwój sektora MŚP jest bardzo ważny z punktu widzenia rozwoju polskiej gospodarki i przedsiębiorczości. Działalność gospodarcza mikro, małych i średnich przedsiębiorstw jest zróżnicowana, na co pozwala wolność działalności gospodarczej zagwarantowana w art. 20 Konstytucji RP. Należy dodać za M. Zdybem, iż dokonując interpretacji pojęcia „działalność gospodarcza”, powinno się stosować wykładnię rozszerzającą, czego wymaga „potrzeba zachowania przejrzystości konstrukcji prawnej”. Umożliwia to objęcie tym pojęciem chociażby rzemiosła, co jest w doktrynie sporne⁵⁰. Ponadto wolność i swobody gospodarcze są coraz częściej regulowane przez prawo międzynarodowe, w tym prawo Unii Europejskiej⁵¹, do którego stosowania Polska jest zobligowana. Sama wolność musi być oparta na wartościach⁵², z których wypływa moralność i etyka tak bardzo potrzebna w dzisiejszych czasach, szczególnie w biznesie.

Dokonując analizy uregulowań prawnych dotyczących instytucjonalnej pomocy państwa dla mikro, małych i średnich przedsiębiorców oraz samych form pomocy, można dojść do ogólnego wniosku, iż co prawda istnieje wiele różnych form pomocy i mają one charakter multicentryczny, ale widoczny jest brak ich usystematyzowania. Równocześnie w aktach prawa polskiego – źródłach prawa powszechnie obowiązującego w Polsce – można zauważyć w większości tylko normy o charakterze programowym dotyczące sektora MŚP, natomiast brak jest przepisów szczegółowych, zwłaszcza w ustawach regulujących działanie jednostek samorządu terytorialnego. Należy zatem, po pierwsze, opowiedzieć się za multicentrycznością i różnorodnością form instytucjonalnego wsparcia mikro, małych i średnich przedsiębiorców przez państwo, lecz w ramach zintegrowanego systemu, a po drugie, trzeba wprowadzić do polskiego ustawodawstwa przepisy szczegółowe dotyczące konkretnych kwestii związanych z instytucjonalnym wsparciem sektora MŚP.

BIBLIOGRAFIA

- Adamczyk J., Nitkiewicz T., *Programowanie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw*, Warszawa 2007.
- Banaszak B., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Brocka-Palacz B., *Wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw w Niemczech*, http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-5315265e-7298-4989-a0b3-228908859c0c/c/Zeszyty-naukowe-35_2014.177-191.pdf [dostęp: 10.03.2018].
- Drucker P., *Myśli przewodnie Druckera*, Warszawa 2002.

⁵⁰ M. Zdyb, *Publiczne prawo gospodarcze*, Kraków 1998, s. 28–29.

⁵¹ *Idem*, *Działalność gospodarcza i publiczne prawo gospodarcze*, Kraków 2001, s. 47–50.

⁵² *Ibidem*, s. 50–59.

- Gorzelany-Dziadkowiec M., Kozień E., *Wpływ kryzysu na rozwój małego przedsiębiorstwa*, „Zeszyty Naukowe. Ekonomia” 2013, nr 908.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Kozień A., *Uwarunkowania administracyjnoprawne ekonomicznej koncepcji zrównoważonego rozwoju*, [w:] *Tendencje rozwojowe prawa administracyjnego*, red. E. Kruk, G. Lubeńczuk, T. Drab, Lublin 2017.
- Kozień E., *Analiza firmy rodzinnej na przykładzie NICO Polska sp. z o.o.*, [w:] *Zarządzanie rozwojem małych i średnich przedsiębiorstw*, red. M. Matejun, S. Lachiewicz, Warszawa 2011.
- Kozień E., *Analiza rozwoju małych i średnich firm poprzez projekty*, [w:] *Perspektywy rozwoju przedsiębiorczości w warunkach niepewności i ryzyka*, red. M. Matejun, K. Szymańska, Łódź 2013.
- Kozień E., *Uwarunkowania rozwoju mikroprzedsiębiorstw*, [w:] *Studia ekonomiczne regionu łódzkiego*, red. M. Matejun, Łódź 2014.
- Kozień E., *Zarządzanie rozwojem małej i średniej firmy*, [w:] *Przedsiębiorczość i zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem*, red. J. Targalski, Warszawa 2014.
- Kozień E., Kozień M.S., *Wybrane modele fizyki matematycznej w zarządzaniu*, Kraków 2014.
- Matejun M., *Regionalne instrumenty wspierania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, [w:] *Współpraca małych i średnich przedsiębiorstw w regionie. Budowanie konkurencyjności firm i regionu*, red. A. Adamik, Warszawa 2012.
- Mierzwińska L., Oleniacz B., Salamon K., *Instytucjonalne wsparcie sektora małych i średnich przedsiębiorstw (na przykładzie regionu krosnieńskiego)*, www.pwsz.krosno.pl/gfx/pwszkrosno/pl/defaultopisy/1155/3/1/10._liliana_mierzwińska_beata_oleniacz_karolina_salamon_instytucjonalne_wspieranie_sektora_msp.pdf [dostęp: 10.03.2018].
- Organizacje wspierające przedsiębiorców*, <http://powroty.gov.pl/-/organizacje-wspierajace-przedsiębiorców-9795> [dostęp: 09.03.2018].
- Orzeczenie TK z dnia 9 marca 1988 r., U 7/87, OTK 1988, nr 1, poz. 1.
- Orzeczenie TK z dnia 6 czerwca 2006 r., K 23/05, OTK-A 2006, nr 6, poz. 62.
- Plus ratio quam vis consuetudinis. Reforma nauki i akademii w Ustawie 2.0*, red. A. Radwan, Kraków 2017.
- Prawo gospodarcze. Zagadnienia administracyjnoprawne*, red. H. Gronkiewicz-Waltz, M. Wierzbowski, Warszawa 2015.
- Prawo konstytucyjne RP*, red. P. Sarnecki, Warszawa 2014.
- Przedsiębiorczość korporacyjna. Rynek. Strategie. Zarządzanie*, red. I. Czaja, E. Kozień, Warszawa 2014.
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 800/2008 z dnia 6 sierpnia 2008 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne ze wspólnym rynkiem w zastosowaniu art. 87 i 88 Traktatu (ogólne rozporządzenie w sprawie wyłączeń blokowych) (Dz.Urz. UE L 214/3, 09.08.2008).
- Skrzydło-Niżnik I., Dobosz P., *Pojęcie zrównoważonego rozwoju w systemie prawa i nauce prawa administracyjnego*, [w:] *Jednostka w demokratycznym państwie prawa*, red. J. Filipek, Bielsko-Biała 2003.
- Skrzydło-Niżnik I., Dobosz P., *The principle of sustainable development in the light of the Polish constitution and general principles of administrative law*, [w:] *Facing the European Union – Challenges for Polish Law*, Kraków 2004.
- Skrzydło-Niżnik I., Dobosz P., *Znaczenie zasady zrównoważonego rozwoju dla ochrony dziedzictwa narodowego*, „Międzynarodowe Centrum Kultury. Kraków, Styczeń–Grudzień 2003” 2004, R. 12.
- Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wersja skonsolidowana (Dz.Urz. UE C 202, 07.06.2016).
- Traktat o Unii Europejskiej, wersja skonsolidowana (Dz.Urz. UE C 202, 07.06.2016).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 459 ze zm.).

- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1875 ze zm.).
Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 419).
Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 201 ze zm.).
Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1868 ze zm.).
Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 2096 ze zm.).
Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (t.j. Dz.U. z 2018 r., poz. 110).
Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1073 ze zm.).
Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 1579 ze zm.).
Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 2168 ze zm.).
Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2017 r., poz. 229 ze zm.).
Wsparcie dla mikro, małych lub średnich przedsiębiorców, www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/skorzystaj/wsparcie-dla-mikro-malych-lub-srednich-przedsiębiorców [dostęp: 09.03.2018].
www.mr.gov.pl/media/29159/projekt_ustawy_Prawo_przedsiębiorców.pdf [dostęp: 04.05.2017].
www.parp.gov.pl [dostęp: 09.03.2018].
Zdyb M., *Działalność gospodarcza i publiczne prawo gospodarcze*, Kraków 2001.
Zdyb M., *Publiczne prawo gospodarcze*, Kraków 1998.

SUMMARY

In the article, there are analysis of the sources of the law binding at present in Poland (Polish and European Union regulations) having in mind the law regulations related to institutional public support for small and medium enterprises is presented. Moreover, review of the forms of institutional public support for small and medium enterprises sectors is done. The new proposals of changes in the law binding at present in Poland are formulated. These proposals make possible the growth of the important sector of the Polish economy.

Keywords: business activity; public support; small and medium enterprises sector